

Bärologi – en introduktion

HELENE BREMBECK, professor i etnologi vid Göteborgs universitet, presenteras mer utförligt vid sin artikel.

Detta temanummer har fått rubriken *Bärologi*. Inspirationen kommer från det engelska begreppet carryologi, som resulterar i över 20 000 träffar på Google. Carryology är namnet på ett företag och en rörelse för väskentusiaster som är verksam framför allt på internet och kan hittas på hemsidor, facebook, twitter och bloggar. Carryology handlar om bärpraktiker och bärredskap och beskriver sin mission som ”exploring better ways to carry” (www.caryology.com).

Detta är områden forskarna inom projektet Consumer Logistics också intresserat sig för ur ett mer vetenskapligt perspektiv, även om projektgruppens ambition inte har varit att forska fram den perfekta väskan. Fokus har istället varit sammansättningar av människor, väskor, transportslag, vardagliga praktiker och infrastrukturer: hur det går till när vi fraktar runt våra prylar och den uppsättning påsar, kassar, ryggsäckar, bilar, bussar och cyklar som kommer till användning, ett tema som också starkt kopplar till dagens hållbarhetsproblematik (www.cfk.gu.se/forskning/#consumerlogistics). Projektet har givits en kort presentation i ett tidigare nummer av *Kulturella Perspektiv* (Brembeck och Hansson 2011). Det här temanumret kan sägas vara en spinn off till projektet Consumer Logistics, men är samtidigt mer än så. Intressanta fenomen som forskarna stött på på vägen och lagt åt sidan har lyfts fram och vidareutvecklats. Både projektdeltagare och specialinbjudna forskare deltar. I fokus står bärandets historia och ambitionen är att ge läsaren en inblick i hur bärandets praktiker och teknologier kan studeras både i historiska källor och som en del av nutidsmänniskans svettframkallande vardagspussel. Läsaren får stifta bekantskap med lyxcontainers för kvinnliga resenärer, vattenflaskor i plast som tveksam vardagsvara, den fyrkantifiering som skett i handeln av förpackningar

och butiksinredningar, hur bärteknologier kan vara exklusiva barnvagnar med specialdesignade shoppingutrymmen eller vara inbyggda i våra kläder och mycket mera.

På Carryologys hemsida presenteras resultat av trendspaning, "carry spotting", som en hemsydd igelkottsliknande rygg-säck, till synes perfekt för att hålla klå-fingrarna obehöriga på avstånd.

Självklart har också IKEA-kassen, "Big Blue", sin givna plats på hemsidan och har till och med tillägnats en hyllningsdikt av en bloggare.

Ode to Big Blue

They say the old European coffee houses
Spurred great thoughts amongst friends and
spouses

Yet the effect of these must surely lag
Behind the migrations catalysed by the IKEA
bag

Bloggpost av signaturen Ando 2013-02-27
www.carryology.com.

Först ut i detta specialnummer är den franska trion Franck Cochoy, Roland

Canu och Cédric Calvignac, som tar oss med till Toulouse och en svindlande resa i fotgängarlogistikens spår från tidigt 1900-tal och fram till idag. För att hitta historiska dokumentationer av fotgängares bärpraktiker har de fått vända sig till fotoarkiv och utveckla en "arkeologisk" metod där de närstuderat fotografier och analyserat detaljer med hjälp av statistiska metoder. Deras främsta fynd är att gående människor i staden under de senaste hundra åren bär på mer och mer och ändå lyckas hålla händerna fria, en utveckling som är nästan identisk i Toulouse och i Göteborg.

Nästa bidrag är också det franskt och tar med oss till Galleri Lafayettes arkiv och arkivets försäljningskataloger för bagage. Florence Brachet Champsaur visar hur bagagets historia hör intimt samman med resandets och tillkomsten av nya transportslag, som tåg och flyg. Utvecklingen har gått från 1800-talets betoning på koffertars inredningsdetaljer till framhävandet av den läckert designade utsidan, från otympliga trunkar till hjulförsedda

Modern bärteknologi. Foto: Kaj Leissner.

lättviktsväskor, från kvinnor som enbart kunde resa med hjälp av sin make och en bärare till oberoende kvinnor som både reste och framförde fordon själva.

Från fransk lyx till svenskt vardagsliv. I nästa artikel behandlar Johan Hagberg och Daniel Normark den fyrkantifiering som pågick under 1960- och 1970-talen i svensk handel. Artikeln fokuserar på mjölkförpackningar och den intensiva strid som utspelades kring deras geometriska figur (runda, trekantiga eller fyrkantiga) och motsvarande kroppar (rätblock, kuber, koner, pyramider eller cylindrar). Efterhand blev den fyrkantiga formen allt mer dominerande. Hagberg och Normark visar hur omvandlingen inte bara var begränsad till själva förpackningen, utan också kom att innefatta produkter, butiksinredning, hanteringshjälpmedel och butikslayout.

En annan pryl som är lika förknippad med svenskhet och folkhem som den fyrkantiga mjölkförpackningen är barnvagnen som fick sitt stora genombrott som vardagsvara på femtiotalet. Helene Brembeck visar att vagnen genom historien haft många andra bärfunktioner än att bara bära barnet. Först ut var väskkroken för handväskan på 1940-talet. Senare kom varukorgen, shoppingväskan, skötväskan, mugghållaren och ett antal tillbehör för att underlätta det moderna föräldraskapet och understödja omvandlingen av hemmafrun till en urban individ med många roller, inklusive föräldraskap och relaterade bärbehov.

Vi närmar oss alltmer nutid och är stolta att presentera ett bidrag till bärologins historia från Australien. Gay Hawkins visar hur vanan att bära runt på en vattenflaska är kopplad till nya marknads-

föringsdiskurser om vattenreglering och hälsa. Törst omvandlades till hydrering och blev den enskildes ansvar. Konsumenterna råddes att konstant övervaka sin vattenbalans och ständigt ha tillgång till vatten. Den andra viktiga faktorn var PET-flaskan. Denna lätta okrossbara behållare var det perfekta redskapet för att skapa den nya dryckeskulturen. Hawkins argumenterar också för återinförande av dricksvattenfontäner som offentliga nyttigheter, som skapar gemenskap för alla dem som delar, snarare än bär, vatten.

De två avslutande bidragen skärskådar det moderna bärandet, pendlande mellan det minimalistiska och det maximalistiska. Ulrika Holmberg visar hur proviantering för ungdomar kan handla om en löprunda som avslutas i matbutiken eller ett kompletteringsköp för att få till en frukost. Plånbok, väskor och påsar lämnas hemma. I butiken avstår man från att låna en vagn eller korg och efter kassadisken läggs varorna i fickorna, hålls i famnen eller i handen. Intressant nog innebär de små inköpen ofta lika mycket planering som de stora. I motsatta änden av bärologins kontinuum befinner sig småbarnsfamiljen. Niklas Hansson pekar på nödvändigheten för dem att expandera och förlänga bärförmågor genom att addera inte bara bärkassar och barnvagnar utan också cyklar, cykelkorgar, kollektivtrafik

och bilar. Vad som är bärbart och vad som ger bärkraft visar sig vara lokalt och situationsbetingat. Avslutningsvis funderar han på om det kan finnas alternativa bär- och transportkulturer, motståndsfickor, som inte reproducerar ohållbara bärpraktiker och bärredskap.

Sammanfattningsvis hoppas författarna att detta temanummer skall ge en inblick i ett intressant och inspirerande forskningsfält där mycket ännu är ogjort och nya forskningsfrågor väntar på att ställas och besvaras.

REFERENSER

- Brembeck, Helene & Hansson, Niklas, 2011. "Konsumtion i rörelse", i *Kulturella Perspektiv* 3-4:2011.
www.carryology.com
www.cfk.gu.se/forskning/#consumerlogistics

SUMMARY

Carryology – An Introduction
 (Bärologi – en introduktion)

This issue is about carryology: the way we transport our stuff, and the techniques and tools we use. In seven articles the reader is presented with the history of carrying: from luxurious trunks for female travelers hundred years ago to the plastic bottles, bags, strollers, bikes and clothing we use as indispensable carriers of our stuff today.